

Del...

ei wis, Karaliaucziuje
Utarninką išbūdams,
oj, ant bile fokio Pusto
liūtas, su Pustpinin-
ant Berrainio Metū
5 Egr.

K e l e i w i s

Apškimū Štatimai i Ke-
leiwī kaštoj po 2 Egr. už
kojną, smulkeis Raštais
išdrukawotą Gilę. Gro-
matas reik šen atrahyti:
Border-Rossgarten
№ 5.

Karaliaucziavš Brolliams Pietuwiniams Žinēs parnešqš.

Pro. 43

Karaliaucziuje, 27. Oktoberi.

1874.

22. Nedėlbienėje po šw. Traicės.

Evang. Matt. 18, 23—35. Grom. Piliip. 1, 3—11.

Būk wiernas iki Galo!

„Koks didis Daiktis yra, wiernas bey išmintingas
reizdas!“ Luk. 12, 42. — „Galiausiey iš Už-
bū kit nieko ne jėškoma, kaip tikt, kad jie wierni
išrašti.“ 1. Kor. 4, 2. — „Ak geray, tu ge-
ir wiernasis Tarne, tu ant Majo buwai wiernas,
tawę ant Daugio statysiu; ieik i sawo Bono Link-
be!“ Matt. 25, 21. — „Būk wiernas iki Smer-
tay dūsiu taw Gywasties Wainiką!“ Apr. 2, 10. —
stay, aš ateimi weik. Saikyk, ką turi, kad nieks
imtu tawo Wainiką.“ Apr. 3, 11.

Eztay Wiernybe fokš tai didis Daiktas! Wiešpatis
anta Sude wyriausiey ne ant to dabos, kiek kas
o Amžyje ištaišes, kiek Darbū atlišes, bet tikt ant to,
wiernas jis buweš. Taigi sudnoje Dienoje ne ant
areis, ar tu fokiamie auktame Stone stowējes, ar
aug igalēdams už Diemo Karalyste daug dirbes,
Dusiu Wiešpacziui laimejes, arba ar tu kaip
Rozorius silpnas ir wargingas ant Ligōs Patalo
ti gawes arba ar tu rasi fokia Szluzauinke Merga
ama pagal sawo Pawadinimą tikt Stubą plūti ir
vilius pašerti te gawusi.

Bet tikt ant to bus žiurēta, ar tu wiernōs Szir-
buwai? ar tu Diemo Dowanas, arba geriaus sa-
Zyczkas, ant kuriū Wiešpatis tawę Užweizdu statēs,
ay pagal jo šwentąjē Walę wartojei? ar tu sawo
adinimo Darbelius su wisa Wiernybe pagal wisa
o Pagalėjimā atlikai? Ar tu wiernay ir kiek tikt
edams pasisaugojei nū koznōs Piktentybēs, Neczysty-
ir Neteisybēs? ar tu kiek tikt igalēdams šowejei
doje ir Apšėjime su sawo Wiešpatimi ir ar tu
may ir iš wisōs Sylōs gyneci ši prieš wisus Pa-
ymus, kuriatis tawę Welnias, Swietas ir tawo
es Kunas nū tikrojo, sawojo Kelio išwadzioti
jes?

Ne tame Dalyke ir tai ne gana, toktai wieng arba

antrą Kartą bandyti, bet tai reik wis už wis ir per
wisą Amžią daryti. Tikru Krifšczionimi pastoti, tai
jau sunkus Dalykas yra, ant kurio reik daug Gai-
lestiēs daug Užarū ir nūgruntingo Prisiwertimo, toktai
žmogus be šwentosēs Dwasēs Pagalbōs ne gal iš-
tejeti. Ale tikru Krifšczionimi pasilikti dar šimtą Kartū
sunkesnis. Ezia reik wis iš Wien ant sawes ir ant
wisū prisiartinancziū Priegadū daboti ir budėti ir lyg
ant fokio Lēpto per giliaš Daubas eidams kaip su-
tirpes su Baime ir su Drebėjimu waikšczioti, o toktai
ir wis iš wien ir ne paliaudams, beje ir dar pat Smer-
ties Adynoje daryti, iki Wiešpatis wiernąjē Tarną bus
perkēles i amžingę Dangaus Linksmnybę. Amen.

Berlyne, Septemberio Mēnesyje 1874

Evangēliškoji Wyriausioji Baznyczrotė Surin- kimams bey Parapijoms.

Tas Gziesas artinas, kuriame per wisą Apškritimą
musū ewangēliškosēs Žemēs Baznyczidōs Baznyczioje ir
Namūje didzioji Bėdōs Kullekta turēs rinkta buti. To-
dēliey mes laikom per sawo Kaltybę, wisliems Sa-
nariams, Surinkimas ir Parapijoms musū Žemēs
Baznyczidōs apie Priežasti ir Suwartojimā šitōs Kul-
lektōs sawo Mislī nūgruntingokay pasakhti. Mes no-
rētumbim pagelbėti, kad koznas ewangēliškas Krifš-
czionis, musū Baznycziai priklausašis, kiek galima aišku
ir užtenkanti Išpazinimā apie Butybę ir Jissimany-
šitōs Kullektōs igyru, idant jis jōs Szelpimā ir pagal
sawo Dalykā ant sawo Szirdiēs ir Szainēs imtu.
Mes ant to Kelią šito Laiško issitrenkam, kursai i wisus
Namus pareitti gaus.

Kullekta ant labjausiey spaudziancziū Bėdū ewan-
gēliškosidōs Žemēs Baznyczidōs, taip šitas Rankius wa-
dinamas, kursai dabar wis po dwiejū Metū atsi-
kartoje? Jos Wardas ištay, pro ką ji nusidūda. Ji
tur labjausiey spaudzianczioms Bėdoms musū Žemēs
Baznyczidōs Pagalbōs parnešti. Dgi kas tos Bėdōs
ben yra?

Mūsų Žemės Baznyčioje randas didelis Skaitlius wisay wargingū Parapijų. Wienos tujū berods tur ant baznytiškiojo Gywenimo ir ant Diewo Szluzmōs reikalingūsius Žtaisymus, ale jos to ne tur, kūmi wislab tai išsilaihtu. Baznyčių bey Klebonijų Triobos cze stow tankiey didey triudname ir Atbudawojimo arba Bertaisymo primawingame Pasilaityme, ale Kasčas, ant Išlaitymo arba ir ant wertingo Attaisymo reikalina-gasias, anie Biēdniejie, dėl sawo Gywasčies Išlaitymo ir Reikmentū kowoti turintiejie, niekai ne gal ikrasti. Kunigai pilbo sawo Urēda, ale kadangi ney jokiū Grund-stufiū, o ir ney jokiū Gruntawojimū ne randas, kurie Kunigū bey jo Namams Maistą drauge parupinti gel-bėtu, tay Parapijos pacijos priverstos yra, už tai iš sawo pacziū Szgalėjimo rupinti, o tacziau jos ant to per labay wargingos. Iš to atšieit, kad Parapijos dusauja po spaudziancziaje Rasča, o tacziau mes per tą apgailėtingą Stoną ne persigaunam, kad mes Szim-tus kunigiškū Wierū turime, kurios tasiās turintiem-siems ney jokiōs ir tik tiek tiek ant Išmaitinimo Fa-myljōs užtenkancziōs Algōs dūti galėru. Rods mums dabar taip išsiweizd, kaip kad per Karalystės Pagalbą Žemimas kōznds kunigiškōs Wierōs menkiausiey ant 600 Doreliū bus padaugstintas, ale kas mums, wisoms Kuno Prywolėms dar wis teip didey brangyn einant, kuriū ant Kiemū tankiey dar menkiausiey gauti ga-lima, gal jasyti, kaip ilgay mes tokią Algą kaip už-tenkanczią galėsim išpažinti, ogi kas gelbēs Parapijas fitūsė Dalyskūse, kuriūsė reikalingas Prilaitymas Diewo Szluzmōs bey Pamosklo Kasčū Pristatymo nū jū prašo? — O tacziau tokios Parapijos, kurios jau reikalingūsius baznytiškūsius Žtaisymus ir Budawones tur, wis dar daug palaimingesnios, ne kaip didzioji Daugybė fitū, kurios jū Sanariams Iygioj Wargin-gyštėj ēsant dar tik taisomos arba Taisymo Pradzioje te stow ir wisas ant to reikalingas Reikmenes ant to pirma parupinti tur. Kaip dabar yra, taip tai ne gal pašlitti. Myles toli nū artymjaušids Baznyčids atstu gywendami, kurias jie Žiemōs Gzieše ant n'iš-feliamamū Keliū tankiey didey wargingay, o Kartais ir wisay atšieiti ne gal, jie per sawo Pasilaitymą pri-wersti yra, saw stowincziās Parapijas išitaisyti, norė-dami tai, ko jie geidauja, butent dawadningą Dusiū Aprupinimą igyti. Ale kogi ben tam wiso reikia? Gzia reik Kleboniją pasibudawoti ir tam reikalingą Gruntą igyti, czia reik Pleciu Baznyčids Pabudawo-jimo pasirupinti, o tada ir taję paczią pafurti, czia reik galiausiey už Kunigo bey fitū Baznyčids Tarnū Maistą rupinti. Toktai wislab berods praszciausioje Mie-roje, ale ir taip hitos Prywolės toli per Parapijų Szgalėjimą pereit. Ogi tame dar apie tai wisay ne kalbama, kad hitos Parapijos ir geidauja, Skambėjimą

fokio Wapelio girdėti ir per Wargonū Skambėjimą sawo Dusiōs nūbaznaji Atgawinimą padauginti. Witi? mes hitoms Parapijoms suwargti dūsim, jases gelbėsi istengdami?

Ale Wargingiausiejie tarp Wargingujū mūsų Wiarōs Draugū yra saw wienais Stowintiejie. Szta ypa-wiens; jiai beje su sawo Namais priklauso prie wienōs ēwangeliškōs Parapijōs, ale per Gywenimą Pawadinimą prie fokio atstu gulincziōs Wierōs pririktas budams jis su Sawaisieis Baznyčią ar wienio ne, arba ar tik recziausiey atšieiti te gal, o kad Kunigo labiausiey primawo, kaip antay fokiei Ligai tropyjant, tay jis jū tankiey menkiausiey gauti Tenay fitis; jis tarp Žmoniū yra parėjes, kurie Wierōs yra arba fitai Baznyčiai priklauso; ak fokie, Pagundymams tas yra padūtas! Kokio Pastiprinimo tas primawo sawo Lėšėjimui, ogi ney wieno n'iera, jam tą nudalytu! Gywasčyje tokie saw wienais Stowintiejie ney jokio ēwangeliško pastiprinanczio arba liukšminanczio Žodzio ne randa, o mirdami jie geidauja šwentosės Weczerės, ale jie pasimiršta gauti ne galėje. Ogi kas gal iš Warkū tokiū Fami-lijų pastoti, kuriems ney joks Mokitojis ney Kunigū ēwangelišką Pamosklą nudalyti ne gal. Argi cze ēwangeliška Szžinēs Kaltybe, hitiems Išbarstytiems siems mūsų Wierōs Draugams, jey ne daugiaus nors tiek ant Pagalbōs pareiti, kad jiems bey jū kams wienatyjis Palinkšminojimas Gywasčyje ir Smotyje ir Žautimas ēwangeliškosės Draugystės ne wiprasipuldytu? Ar tai ne Szžinēs Kaltybe, jū kams ēwangelišką Wierōs Pamosklą parupinti ir kawoti, ir jiems patiems nors Kartais ir wis fokie Gzieša praleidus Brogā ēwangeliškosės Diewin Szluzbōs prisiluti? Ar tai ne Szžinēs Kaltybitus Išbarstytiūs, kur toktai tik tiek galima, i žas Parapijėles suglausti ir jiems tūmi dwaššką laikymą ir dawadningą dwaššką Pažalpą parupinti? Ar tai ne Szžinēs Kaltybe, jiems, ypacziy kad jie tankiey wisay neturtingi yra, reikalingūsius Žtaisymus ne wieniems pašlitti, bet jiems Kunigū ir Mo-tojų priiūti, o fur tai nūdūti ne gal, jiems Žegnonę wis po fokio Gziešo wēl atgryštanczio Apšahymo fokio aplinkuy feliamanczio Kunigo parupinti? Kurjai tiek Meilēs prieš sawo ēwangelišką Wierą tur, tas tur ir Meilēs Pajutimo prieš Prispauštūsius tarp mūsų ēwangeliškujū Wierōs Draugū sawo Szirdyje turėti.

Wisiems tiems Dalyskams, ant Paruimawimo tū Bėdōs Pasilaitymū — o tos Bėdōs iš Tiesōs tik spaudzianczios, bet ir šautanczios — hita lektā wartojama, apie kurią mes šiecion kalbam. ta ne tur tą Teisybę, iš Jusū šipriey darbingōs

Peržiūrėjimus laikydams, kad tami Priekule atkeliav-
 jant, 12 Pietuwininkū Mergaitių, gražien apširdėjusių
 jam raitos prieštais atjojusios ji pašveikino ir jam kožna
 tųjų gražią surištą Kwietą idawusi. Pons Ministeris
 iš hito pašveikinimo labay dziaugeš ir su jomis mei-
 lingay pašikalbėjo.

— Sziose pašutiniose Nedeliose yra per Swietą
 didelis Sujudimas ir Szauksmas dėl to pašilęs, kad
 buwėšis aukštās ciecoriškas Pašiuntinys Grows Harry
 Arnim yra ant sawo Dwaro Rassenheide prie Ste-
 tyno Miesto Pumarū Prowincoje staiga nutwertās ir
 i Kalėjimą nugabentas, o tai todėl, kadangi jis kalti-
 namas, buf jis Ciecoriaus Pašiuntiniu Paryžo Mieste
 budams iš ten ēšancziujū Pašiuntinystės Aktrū kelis
 Raštus išėmęs, kurius jis dabar ne nor laufan išdūti,
 šakhdams, kad tie Raštai, kurius jis saw išsiėmęs,
 ēšancziuos Gromatos, kuriuos ne prie Pašiuntinystės Aktrū,
 bet jam pacziam priklaufancziuos. Ceitungose hitas
 Rusdawims dabar šep ir teip išguldoms. Pirma hitas
 Grows Arnims su Firštu Bismarkiu geroje Prie-
 telystėje stowėjęs, ale Pabaigoj Meto 1872 per Ilg-
 liežuwjū Siundymus ir pašlėptus Pranešimus tarp tū
 dwojū Aukštųjų skaudus Susipykims pašidareš, dėl kurio
 Arnims galiaufien iš sawo Pašiuntinystės Urėdo atsi-
 dėfawoti turėjęs. Dabar dėl hitū Raštū ant Growo
 Arnim prie Giriktū Prowa eit, ale dabosim kaip ta
 išeis. Bet dabar yra Grows Arnims sunkien ap-
 sirgęs ir i Berlyno Rigonbuti nugabentas, kur jis didžioje
 Sargybėje laikomas.

— Iš musū Karalystei priklaufancziuo Hannoverio
 Prowinco gauname patirti, kad tenay Miestelyje Lin-
 den, ne toli nū Hannoverio Miesto 40 žmoniū
 Trifynū Liga staiga po hits fito pašimire, o 350 dar
 be serga, o tai wis iš to, kad tie žaliōs trifynūtōs
 fiaulienōs Miesos, Dešrōs ir Kumpiū walgē. Tarygi
 žmones wis ir wis nešifaugoja, norint wis wiena
 Kartą po hito patirdami, kaip priegadinga ējant, žaliōs
 Kiaulienōs walgyti.

— Mieste Kōln prie Reino Upės sawo Costa
 turinīs katilifiskafis Ertswyfkupus, kursai naujūjū Žemės
 Ūstatymū Niekō n'atbodams tūnūs peržengęs, buwo
 prasudytis dėl to gerą Szmotą Piningū užmokėti.
 Bet kaip jis tūsius užmokėti ne norėjo, tay jis gawo
 i Kalėjimą eiti. Ale 6 Mēnesius ten sėdėjęs bu-
 dams jis iš to tape pašilstās, kadangi iš nupantytūjū
 Daiktū kaip ir iš jam nutrauktōs Algōs statytiejie
 Korawonēs Piningai taip pilnay susidėjo, kad jis ilgiaus
 Kalėjime sėdėti ne primale.

— Iš Szpanijōs parėjo atškartotinay ta žinia,
 buf tarp Karlistū didelē Nedawadai ir Maifštai paš-
 dare. Wiename hitū Maifštū ēšas ir pats Karlistū
 Karalius Princas Kardelis ironytas, o jau ir paš-

— Ceitungūse pašafojama, kad Ponui Ministeriui
 Henbach, kurs pirm Triumpo per musū Prowincą
 ir ten aplinkuy keliawo, dėl Rupežytės Dalykū

Wisofia žinia.

— Musū aukštāšis Kronprincas bey Kron-
 princeje yra sawo wyriaufiji Sunu Princą Fried-
 rich Wilhelm po jo Ūžegnojimo i Miestą Kassel
 aukštōsēs Szuilēs, Gimnastija wadinamos, nuga-
 uafiu. Szionay gaun hitas jaunafis Princas, kursai
 Merū Bēgio, jey Pons Diens welšs, Prusijōs
 Praliumi ir Wokietijōs Ciecoriumi paštos, kaip kožnas
 Szuilofas geray mokintis, ir yra i antrąjē Szuilēs
 kase, wadiaamas Obersekunda, istojęs. Kronprincas
 Kronprinceje apšilanke prie Mokitojū pacziudu jiems
 Sunu primėzdami ir paprašē, kad jie su jū Su-
 mi powisam taip apšieiu, kaip su kožnu fitu sawo
 Szuilofū. Kad Meikals, ji kada wadinti arba pa-
 danti, tay ji reikiant triumpay „Prints Wilhelm“
 wadinti. Dgi Kronprincas ir yra sawo Sunui pa-
 šepes, kad jis nū hitū sawo Draughiuilofū ne tur dėl
 kad jis už jūs aukštėsnis ēšas, širtis, bet su jeis
 šieiti, kaip jiems lygūs.

— Ceitungūse pašafojama, kad Ponui Ministeriui
 Henbach, kurs pirm Triumpo per musū Prowincą
 ir ten aplinkuy keliawo, dėl Rupežytės Dalykū

mireš. Ale wišlab tai rodos Netieša. Karlistu Neprieteliei, kaip rodos, tai yra dramane. Tacziau tief rodos Tiesā, kad Karlistai per Francuzū Kubežiu bey per Jures daug Ginklū, Kanuliū, Givėrū, Parako ir kas tam lygu prisistū gauna. Kas jiems tai prisijunczia ir iš kur tie Piningai susieit, wišlab tai užmokėti, tai Nieks ne žino. Tacziau tai žinoma, kad Mak-Mahons su sawo Waldzia wisus tus kariškūsius Dalysus per Kubežiu Aki užmerkdamis slapta perleidzia. Szpanijōs Prezidentas Ser rans pries tai yra bareši ir Mak-Mahonui piktā Gromatā nurakęš, ale tai Nieko ne maczyj.

— Kelewojo Skaitytojei atšimis, kad šę Wafara 6 taji Juliju šiczion ne toli Karaliaucziaus ant Kiemū ir Dwarū didelis Susibuntawojims ir Maištas Priedienininkū bey Remesinininkū Žmoniū nusidawe, kuriū Pulkas su Szakėmis, Kuciais ir fitais lyg tokiešjan Ginklais apsitaisęš, wis iš wieno Kiemo i fitā ējo ir fitus Priedienininkus priwerte, su jeis drauge susibuntawoti. Taip šitas Pulkas buwo ant fokiu 300 Wyrū paangęš. Dabar tasai per Kiemus traufdamis Žandarus ir fitus Urėdininkus užpūlęš subėdawojo, Karcziamas ištustino, o šen ir ten tokio Buto Langus ir Duris išmuše, bet Kaluzes arba Kiemū Kalėjimus, fur tū tikt fur rados, sugriowe, bet ypaczley Szaltyžiaus arba Amtšvorsteherio Kwednawōs Kiemo (woliškay rašoma: Quednau) jie ješkwo, ji pakarti norėdami, ale jo ne rado. Dabar šitiems paikiemšems Žmonėms Browa padaryta. Penkesdešimt iš jū yra ant ilgū Merū, kits ant penkiū, kits ant feturiū, ant trijų Metū Gultuzės arba šep Kalėjimo prasudyti. Szitokiu Budu yra tas paifasis ir durnasis Maištas tulamjam didelę Bėdā padaręš. Dgi kā dabar bėdnosios Moterikšes su Wafkais weiks? Iš Tiesōs, tie

yra junkien pries Bonā Diewā susigriebęje, kurie Žmones ant tokids Durnystės pakufinę.

Kwitas už Dowanas.

Man iš Naujo atsiunte:

1) Brolis Mikelis Urbons iš Lapaliū 15 Drl. taip ant Ewangelijos Pastuntinyštės surinkęs.

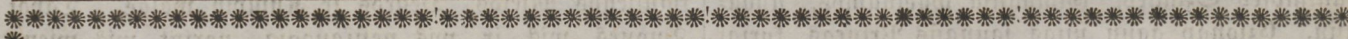
2) K. iš K. man šiczion idawe 1 Drl. ant neregintu Epitolininkū. (Dar ne wišlas.)

Preke Karaliauczuje 24. Oktoberi.

Ant Turgaus Zawd menkay pareit. Kwicziei 70 Sgr. Rugiei 56—58 Sgr. Wicziei, did., 48—53 Sgr. Wicziei, mai., 46—52 Sgr. Awijos 42—44 Sgr. niei, rain., — Sgr., Žirniei, balt., 80—85 Sgr. putes 18—20 Sgr. Šiens 33—35 Sgr. Entn. Šiaudai 21¼—22½ Sgr. Entn. Swiestas 13—14 Sgr. Swarq. Kiausiei 7½—8 Sgr. Mandelis.

A p s a k y m a i.

Labay naudingū Zšpirkimū dėl didžiū Pigumo
 priuulo, Keikalui ēiant mano didyšis Laworū Zoposta.
 Purcelonū, afmeniniū Rykū, Stiklū, Liampū, triumpujū Laworū, suwamujū Daiktū, audymujū Bumbuliū, Wilnū, mašyniniū Werpū ir taip toliaus.
 Apsteliawimai per Gromatas tūjan ir fran istaisomi.
J. W. Schäfer, Tilžeje,
 Wofiečių Ulyczioj Num. 14,
 powisam ties Wektorio Apteka.

Tikrasis Glekneriskasis Traufimo ir Gydymo Plošteris*),

(šep niekam ne pažistama) ant Diežes yra aufšeziausiu Kiekoriskū Wyr-
 Kiekarstwa su tūm Stempeliu: **M. RINGELHARDT** riausybjū permėgintas ir primelhtas pries
 Kaullige, pries Gėlima, Gumbus, Dederwines, Wistakius, Prišalimo, Paputimus, pries wisas
 atwiras, patrukstanczias, Prišalimo ir Nusibeginimo Ligas ir Nesweikatas, pries Prasigulėjimus, Karščezio, Zsi-
 metimus, Putmenas ic. ic. ir yra prie wisū fitū Ligū per sawo greitay ir tikray gydancziq Syła garbingay ištrodęs.

*) Tikrasis, **M. RINGELHARDT** ant Diežes pajenkintasis Plošterius, po 5 Sgr. Diezele fastojas
 su Sztempeliu: „Zur Krone“, aufstoje Ulyczioje 26, tone wisay ties ciecoriskūju Pustu. wadinamoj
 Fabrike Gohlis hale Leipcg.

Dabokit: Be wiršuy minėtojo Sztempelio Plošteris ne tikrasis.